

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВУЗІ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню проблеми індивідуального психологічного консультування студентів під час їх навчання у ВНЗ, що визначається як один з основних видів надання психологічної допомоги студентам в усвідомленні проблем і пошуку шляхів та способів їх вирішення. Розкриваються потреби студентів в отриманні консультативної допомоги, окреслюється коло труднощів та проблем, з якими стикаються студенти на етапі професійної підготовки у ВНЗ.

Вказуються цілі і завдання індивідуального психологічного консультування студентів, уточнюються принципи надання консультативної допомоги у роботі психологічної служби ВНЗ з ними. Наводиться етапність консультативного процесу (підготовчий етап, налаштування, початок інтерв'ю, діагностичний етап, рекомендаційний етап або корекційний вплив, контрольний етап), з'ясовано критерії ефективності індивідуального психологічного консультування студентів (наявність позитивних зрушень у житті студента поза межами психологічного консультування, суб'єктивне задоволення студента, точка зору психолога-консультанта).

Ключові слова: студент, психологічне консультування, індивідуальне консультування, клієнт, психолог-консультант, психологічна служба ВНЗ, етапи індивідуального психологічного консультування, ефективність психологічного індивідуального консультування студента.

Постановка проблеми. Розвиток психологічної науки в нашій країні та за її межами супроводжується підвищенням інтересу до проблем надання психологічної допомоги. Психологічне консультування виникло у відповідь на потреби людей, які шукають допомоги і

підтримки кваліфікованого фахівця. Цей вид допомоги є однією з основних форм практичного застосування професійних можливостей психолога в усіх сферах життєдіяльності і, зокрема, у системі освіти (Л. Пляка [13]).

Особливо допомоги психолога на етапі професійного та особистісного становлення потребують студенти. Саме у студентському віці активізуються проблеми адаптації до нових умов життєдіяльності та навчання, входження у нову соціальну роль та набуття ідентичності як майбутнього фахівця. Молоді люди потребують допомоги психолога у вирішенні як особистих, так і професійних проблем, прагнуть до отримання допомоги у самовизначенні та спрямуванні їх особистісного розвитку на шляху досягнення ідеалу.

Аналіз останніх досліджень. Питання психологічного консультування впродовж останніх років привертає увагу науковців (Г. Бурменська, І. Дубровіна, О. Карабанова, В. Острова, В. Панок та ін.). Основи індивідуального та групового консультування клієнтів різних вікових та соціальних статусів відображені у працях О. Бондаренка, Ф. Василюка, С. Васьківської, З. Кісарчук, Р. Кочюнаса, Т. Титаренко, І. Цимбалюка, Т. Яценко та ін.

Специфіка різних психолого-педагогічних труднощів, що стимулює клієнтів звернутися до психолога-консультанта, описується у дослідженнях Ю. Альошиної, Е. Артамонової, Р. Мея, К. Рудестама, О. Сапогової, Н. Чепелевої, Л. Шнейдер, І. Ялома та ін.).

Вітчизняними психологами розроблені різні теоретичні підходи щодо практичної консультативної допомоги, а саме: особистісний підхід (В. Рибалка), діалогічний підхід (різні його напрями розробляються А. Копйовим, О. Соколовою, Т. Флоренською та ін.), осмислення психологічної допомоги в контексті

православного християнства (Б. Братусь, С. Хоружий, Ю. Міславський, А. Зубов, Г. Онищенко та ін.), суб'єктивно-особистісний підхід (І. Вінов) тощо.

Разом з тим питання консультативної допомоги студентам під час їх навчання у ВНЗ розглянуто недостатньо. Мало досліджень присвячено основі індивідуального психологічного консультування молодих людей на етапі вступу та під час навчально-професійної діяльності у вищому навчальному закладі, психолого-педагогічному супроводу особистісного зростання студентів у цей час.

Зважаючи на вказане *метою даної статті є* розкриття психологічних особливостей індивідуального консультування студентів у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. У житті кожної людини бувають такі критичні моменти, коли ускладнюються взаємовідносини з оточенням, загострюються внутрішні суперечності, стають нестерпними переживання стосовно свого положення, яке здається безвихідним. Особливо потребують кваліфікованої психологічної допомоги молоді люди (студенти), становлення життєвих позицій і переконань яких пов'язане з віковими кризами, розвитком емоційно-вольової сфери, формуванням професійного світогляду тощо. Саме психолого-педагогічне консультування, як один з видів надання психологічної допомоги студентам вищого навчального закладу, покликане допомогти їм вирішити психологічні проблеми [13, с. 226].

За ствердження Л. Пляки, основним змістом роботи практикуючого психолога у вищому навчальному закладі є проблема збереження психічного здоров'я всіх учасників педагогічного процесу, допомога у розв'язанні різноманітних особистісних і професійних проблем, які мають психологічне підґрунтя. Згідно проведених досліджень, у багатьох студентів, що навчаються у

вищому навчальному закладі, виникають проблеми психологічного характеру, які вони нездатні вирішити самостійно і звертаються за допомогою до своїх батьків, товаришів, викладачів, лікарів та психологів. Такими проблемами психологічного характеру студентів є: адаптація першокурсників до нових умов навчання, труднощі у навчанні, невпевненість у собі, особистісний та професійний саморозвиток, подолання страхів, конфліктні ситуації як з ровесниками так і з викладачами, стресові та депресивні стани, що є наслідком конфліктів тощо [13, с. 227].

На вирішення вищевказаних проблем та психологічних труднощів і спрямоване психолого-педагогічне консультування, здійснюване психологом ВНЗ із студентами як першого, так і всіх наступних курсів.

За даними Л. Пляки, психолого-педагогічне консультування – один з основних видів надання психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу вищого навчального закладу, що ґрунтується на рекомендаціях, порадах та психологічній підтримці [13, с. 226].

У вітчизняній психології загальноприйнятим є розуміння психологічного консультування як психологічної допомоги. Зокрема, Б. Карвасарський [6] зауважує, що психологічне консультування передбачає допомогу клієнту в усвідомленні його проблеми і пошуку шляхів та способів її вирішення.

У галузі вікової та педагогічної психології поняття «психологічне консультування» найчастіше трактується як вид психологічної допомоги, що має діагностично-рекомендаційний характер (І. Дубровіна). Досліджуючи цю проблему, вітчизняні науковці В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко [10, с. 269] стверджують, що кожна

психологічна консультація передбачає глибинні зміни в особистості людини.

З огляду на викладене, Л. Пляка зауважує наявність акцентів у визначенні поняття «психологічне консультування» як одного з видів психологічної допомоги студентам вищого навчального закладу. Так, дослідниця зазначає, що психологічне консультування має діагностично-рекомендаційний характер; є засобом підвищення психологічної компетентності учасників навчально-виховного процесу вищого навчального закладу; передбачає допомогу клієнту в усвідомленні його психологічної проблеми і пошуку шляхів та способів її вирішення; забезпечує повноцінну орієнтацію суб'єкта освітнього простору в самому собі, у ситуації, що склалася; передбачає глибинні зміни в особистості. (Студентів, які потребують консультативної чи корекційної допомоги, називають клієнтами) [13, с. 227].

Узагальнюючи теоретико-методологічні особливості визначення психологічного консультування у вищому навчальному закладі, Д. В. Пляка визначає даний термін як вид спеціально організованого спілкування, в процесі якого психолог на основі спеціальних професійно-наукових знань надає кваліфіковану допомогу студентам в оперативному розв'язанні психологічних проблем, виявленні особистісних ресурсів чи створенні перспективних програм професійного особистісного розвитку [13, с. 229].

Згідно твердження Б. Карвасарського [6] існує три основні підходи до психологічного консультування:

- проблемно-орієнтоване консультування, яке фокусується на аналізі сутності внутрішніх і зовнішніх причин проблеми, пошуку шляхів її вирішення;

- особистісно-орієнтоване консультування, спрямоване на аналіз особистісних причин виникнення проблемних і конфліктних ситуацій;
- психологічне консультування, орієнтоване виявлення ресурсів для розв'язання психологічної проблеми.

Кожен із представлених підходів являє собою дорогоцінну знахідку в справі психологічної допомоги людині, кожен має переваги й недоліки в залежності від сфери його застосування, конкретної проблеми, що вирішується, нарешті – від особистості психолога й клієнта. Разом із цим, вітчизняна дослідниця С. Васківська [3] зазначає, що «різноманітність технік, з одного боку, надихає психолога-консультанта, з іншого веде до розгубленості, адже все досягнути не можна. Єдиним виходом з цієї ситуації є формування власного стилю консультативної чи психотерапевтичної роботи, коли професіонал, пройшовши період становлення у конкретному напрямі, виробляє свій унікальний концептуально-ціннісний та технологічний почерк».

Незалежно від підходу, який використовується під час психологічного консультування, до позитивних змін може призвести, насамперед, активне слухання і розуміння змісту, почуттів та бажання клієнта.

Коли клієнт глибоко усвідомив свою проблему і, в принципі, готовий сам приступити до її вирішення, але у чомусь ще сумнівається, тоді в процесі проведення консультування він отримує з боку психолога необхідну професійну підтримку, і це додає йому впевненості у собі [8, с. 193].

У вищому навчальному закладі практичний психолог в процесі надання психолого-педагогічної консультації активно використовує особистісно-орієнтований підхід, який надає можливість студентам отримати адресну допомогу у вирішенні психологічних проблем [13, с. 227].

В загальному вигляді цілі і завдання психологічного консультування передбачають: 1) емоційну підтримку та увагу до переживань людини; 2) розширення свідомості і підвищення психологічної компетентності; 3) зміну її ставлення до проблеми (від «глухого кута» до «вибору рішення»); 4) підвищення стресової і кризової толерантності; 5) розвиток реалістичності світогляду; 6) підвищення відповідальності особистості і формування готовності до творчого освоєння світу [5; 9].

Зміст психологічного консультування студентської молоді, як свідчить Я. Козачок, Л. Помиткіна, найчастіше пов'язаний з певною дезорієнтованістю, невизначеністю на цьому віковому етапі, оскільки в більшості студентів професійне самовизначення не є остаточним, сімейні стосунки ще не склалися, а життєва позиція лишається не виробленою. Крім того, потреба першокурсників у адаптації до нових умов навчання, віддаленість їх значної частини від дому, друзів і батьків посилюють простраційні ефекти, призводять до нерішучості, а іноді й до пасивності [12, с. 9].

Зазвичай, більшість студентів прагнуть зрозуміти себе, здобути ту інформацію, яка знадобиться в реальному житті, виробити цінності, які допоможуть подолати складні життєві обставини, навчитися приймати рішення, які надалі, за певних умов, можуть стати доленосними.

Усвідомлення студентами важливості прийняття правильних стратегічних життєвих рішень є вагомим фундаментом досягнення успіху в цьому процесі. Саме тому діяльність психологічної служби у ВНЗ має сприяти розвитку психологічної готовності студентів до прийняття стратегічних життєвих рішень. При цьому, практичному психологу важливо поєднувати власні

емпіричні здобутки з існуючими теоретичними надбаннями у вивченні даної проблематики [12, с. 10].

Завданням психологічного консультування студентів вищого навчального закладу є надання психологічної інформації, яка сприяє подоланню внутрішньоособистісного конфлікту, активізації психічних ресурсів і виробленню адекватних форм поведінки у складних життєвих ситуаціях. Саме від ефективності психологічної допомоги значною мірою залежить особистісне становлення та якість підготовки майбутніх фахівців [13, с. 227].

Надати таку психологічну допомогу здатна психологічна служба ВНЗ, серед основних видів і форм діяльності якої виокремлюється «індивідуальне консультування усіх учасників педагогічного процесу з метою надання психологічної підтримки та допомоги у кризових життєвих ситуаціях, самопізнанні, вирішенні особистісних проблем, налагодженні міжособистісних стосунків, особистісному розвитку, формуванні соціально корисної життєвої перспективи».

За ствердженням О. Александрової, Г. Ковальської, Г. Діденко, психологічне консультування в психологічній службі спрямоване на надання допомоги особистості у формуванні і збереженні адекватної самооцінки і адаптації до життєвих умов, подоланні кризових ситуацій в особистісному і професійному розвитку [1, с. 30].

Крім того, за ствердженням Т. Буяльської, формами роботи психологічної служби ВНЗ є:

- індивідуальне психологічне консультування студентів, що передбачає допомогу в знятті гострих негативних психічних станів та довготривалу роботу, зміну ставлення до власних проблем, розуміння їх природи, формування позитивного мислення, тобто

психологічне консультування та психологічна корекція;

- проведення бесід і лекцій із студентами на психологічну тематику з урахуванням їх конкретних потреб та запитів;
- проведення тренінгових занять зі студентами із застосуванням сучасних методик за багатьма напрямками, наприклад – тренінги креативності, спілкування, особистісного зростання, вирішення конфліктів, гендерні тренінги, тренінги формування позитивного мислення, тренінги працевлаштування та ін.;
- робота з кураторами академічних груп (проведення соціометричних досліджень, допомога у вирішенні конкретних навчально-виховних проблем, виявлення та допомога у роботі з дезадаптованими студентами) [2, с. 37].

За ствердженням Л. Пляки, психологічне консультування студентів вищого навчального закладу здійснюється психологом у вигляді порад та рекомендацій. Основною його метою є: формування у студентів психологічної компетентності та культури; розвиток професійних здібностей; оптимізація міжособистісної взаємодії з суб'єктами освітнього простору; сприяння особистісному та професійному розвитку; розвиток життєвих навичок, спрямованих на заохочення вести здоровий спосіб життя тощо [13, с. 227–228].

Головною метою психологічного консультування є активізація студентів на самопізнання, розвиток потреби у самовдосконаленні. Важливо озброїти студента засобами та прийомами самовиховання, самокорекції в потрібному для майбутньої професійної діяльності напрямку [14].

Життя студентів будується за нормами і правилами навчального закладу, де відбувається навчання, що в свою чергу зумовлює у них певні психологічні труднощі. Допомогти студентам у вирішенні психологічних проблем покликана саме психологічна служба. Психологічна допомога студентам здійснюється фахівцями психологічної служби через індивідуальні та групові консультації, за допомогою мережі Інтернет в режимі «on-line» тощо [13, с. 228].

В. Горяніна стверджує, що кожна консультативна взаємодія унікальна й неповторна. Взаємодія «студент – психолог» побудована таким чином, що створюється безпечна атмосфера довіри, яка заохочує вольову поведінку клієнта, сприяє позитивним змінам особистості. Практичний психолог на консультації уважно слухає студента, надає йому можливість розповісти про свою психологічну проблему, вести себе вільно, без страху засудження чи покарання [4, с. 75].

Індивідуальне консультування, як окремий вид психологічної допомоги студентам, відрізняється від інших видів психологічної допомоги рядом особливостей, а саме: особливості проблематики; немедична парадигма в розумінні клієнта; спрямованість на зміну поведінки й розвиток особистості студента вищого навчального закладу; орієнтація на професійне майбутнє студентів; короткочасний та епізодичний характер психологічної консультації тощо.

В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко [10] взаємодію «клієнт (студент) – консультант (психолог)» розрізняють за тривалістю їхньої співпраці, а саме: разова консультація (триває 45-60 хв.); короткотермінове консультування (триває впродовж 3-4 зустрічей); середньотермінове консультування (здійснюється впродовж 10-15 зустрічей); тривале консультування (психолог працює з клієнтом впродовж року).

Українські психологи В. Панок та В. Острова у своїх дослідженнях звертають увагу на те, що індивідуальне консультування може виконувати не лише функцію психологічної підтримки, а й просвіти та психологічного забезпечення навчально-виховного процесу, зокрема сприяти полегшенню адаптації студентів до умов навчання тощо [11, с. 108].

Так під час індивідуальної психолого-педагогічної консультації психолог може здійснювати:

- інформування студента (надання інформації за результатами психодіагностичного дослідження);
- корекцію (зміна ставлення студента до себе, свого відношення до певних видів навчальної діяльності чи обставин).

Індивідуальні консультації психолога допомагають студентам позбутися таких психічних станів як тривожність, страх, стрес, депресія тощо. Ці стани заважають їм здійснювати особистісний та професійний саморозвиток, якісно здобувати професійні знання, виконувати професійні обов'язки, будувати професійні перспективи, налагоджувати стосунки з однолітками та викладачами. Після кваліфікованої індивідуальної психолого-педагогічної консультації студент вищого навчального закладу має можливість швидко і якісно вирішити свої психологічні проблеми і продовжувати самостверджуватись як в особистісному так і в професійному житті [13, с. 228].

За свідченням Л. Пляки, ефективність психологічної консультації як одного з видів психологічної допомоги студентам вищого навчального закладу забезпечується завдяки дотриманню таких принципів взаємодії «студент – психолог»: 1) принцип добровільності (студент сам звертається до психолога); 2) принцип конфіденційності (психолог зберігає у таємниці все, що стосується клієнта); 3) принцип

доброчинного ставлення до клієнта (вияв емоційної теплоти й поваги, вміння прийняти студента таким, яким він є); 4) принцип професійної мотивованості (психолог захищає інтереси клієнта) [13, с. 228].

Не менш важливим, на думку С. Редько, є дотримання оптимальної структури проведення психологічного консультування, яке сприяло б утворенню стійкої позитивної мотивації студента на самореалізацію особистості, зокрема, через професійну діяльність, а також усвідомленню унікальності своїх властивостей при виробленні індивідуального стилю діяльності [14].

Аналіз психологічної літератури показує, що процес індивідуального консультування студента зазвичай має чітку послідовність етапів, кожен з яких логічно продовжує попередній. Подальша ефективність консультативної взаємодії працівника психологічної служби ВНЗ та студента досить сильно залежить від дотримання цих етапів [15, с. 52].

На основі описаної в літературі (М. Войтович, І. Малкіна-Пих, Р. Немов, Л. Карамушка, Н. Коломінський та ін.) поетапної моделі процесу консультативного інтерв'ю дослідницею М. Станіславською уточнено процес індивідуального психологічного консультування особистості, що включає: 1) підготовчий етап; 2) етап налаштування; 3) початок інтерв'ю; 4) діагностичний етап; 5) рекомендаційний етап або корекційний вплив; 6) контрольний етап. Розглянемо кожен з етапів детальніше.

Під час *підготовчого етапу* індивідуального консультування студента відбувається отримання запиту від клієнта та подальше прийняття рішення психологом про необхідність проведення індивідуального консультування [15, с. 52].

На даному етапі консультування М. Станіславська рекомендує психологу пропонувати клієнту пройти

тестування для дослідження особистісних характеристики (ступінь задоволеності базових потреб особистості та пари соціально-психологічних установок у мотиваційній сфері). Результати такого тестування дещо спрощують роботу психолога на певному етапі безпосередньо під час індивідуального психологічного консультування. Але проходження тестування до початку консультування потребу значної витрати часу в клієнта та може викликати негативні емоції, особливо коли клієнт не має яскраво вираженої позитивної мотивації на індивідуальне психологічне консультування. Саме тому цей момент є рекомендаційним, однак не обов'язковим. Психолог не повинен наполягати на тестуванні клієнта відповідно до його висловлених труднощів, а лише пропонувати виконати завдання тестів [15, с. 52].

На етапі налаштування психолог-консультант особисто зустрічає клієнта, знайомиться з ним і налаштовується на спільну роботу, ставлячи питання на кшталт про погоду на вулиці або уточнюючи транспортні пригоди по дорозі до місця консультації тощо. Також на консультацію налаштовується й клієнт. Психолог за необхідності показує, де можна роздягтись та залишити верхній одяг, запрошує до приміщення, де відбуватиметься психологічне консультування [15, с. 52].

Початок інтерв'ю може розпочинатись зі слів психолога:

- Давайте розпочнемо нашу консультаційну бесіду...
- Як краще до Вас звергаться: на ім'я чи на ім'я та по батькові?

Вислухавши відповідь, психолог стисло розповідає, що таке індивідуальне психологічне консультування, у якій формі воно буде проводитись, та яких результатів можна досягти. Особливо наголошуються етичні принципи, яких необхідно дотримуватись. Головне завдання цього етапу –

встановлення контакту та довірчих відносин з клієнтом. В окремих випадках студент може сформулювати свої очікування, бажання та наміри від зустрічі з психологом [15, с. 52].

Діагностичний етап інтерв'ю передбачає прояснення, уточнення запиту індивідуального психологічного консультування. Цей етап може проходити у формі розповіді клієнта про себе у контексті особливостей визначеного запиту. Завданням психолога-консультанта є направлення бесіди у визначені запитом рамки та озвучення уточнюючих питань [15, с. 52].

При цьому психологу доцільно враховувати специфіку індивідуального консультування та диференційовано підходити до озвучення деяких питань [15, с. 53].

Тут також необхідно зазначити, що розпитування клієнта у рамках уточнення запиту може виявити реальний, але прихований особистістю, запит. У такому випадку психолог-консультант має разом з клієнтом трансформувати попередній запит та працювати надалі за ним.

Рекомендаційний етап або корекційний вплив логічно продовжує діагностичний. Під час цього етапу психолог-консультант разом із клієнтом визначає практичні рекомендації для вирішення його проблеми. По суті – це етап вирішення проблеми [15, с. 53].

Також на цьому етапі корисною для особистості може бути так звана «екологічна перевірка», яку психолог-консультант може зробити у вигляді наступних питань: «Ким Ви бачите себе через кілька років? Як Ви плануєте цього досягти? Що Вам для цього потрібно?» [15, с. 53].

Завдання корекційного етапу індивідуально-консультативного впливу є реалізованим, коли не лише у психолога-консультанта, а й у свідомості клієнта

побудувався своєрідний ланцюжок подій. Клієнт побачив свою ситуацію під іншим кутом зору, і готовий до прийняття відповідального рішення, що сприятиме розв'язанню його проблеми-запиту.

Нарешті, *контрольний етап* передбачає коротке узагальнення психологом-консультантом результатів психологічної взаємодії та націлений на завершення. Цей етап консультування присвячується домовленості про контроль та оцінку практичної реалізації отриманих особистістю практичних порад і рекомендацій. Тут же вирішується питання про те, як і коли психолог-консультант та клієнт надалі зможуть обговорювати додаткові питання, які можуть виникнути в процесі виконання вироблених рекомендацій. Особлива увага приділяється так званому «зворотному зв'язку», тобто питанню відповідності процесу індивідуального психологічного консультування очікуванням клієнта [15, с. 54].

Зазвичай результати психологічного індивідуального консультування студентів у ВНЗ мають виключно індивідуальний характер в силу власної специфіки, тому що залежать безпосередньо від самої особистості, її позитивної мотивації до процесу психологічної допомоги та уявлень про очікувані зміни у результаті вирішення труднощів та проблем, з якими звернувся студент до психолога. При цьому на складність об'єктивної оцінки ефективності психологічного консультування звертали увагу як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники (зокрема, М. Бендюков, І. Малкіна-Пих, Р. Немов та ін.). Узагальнення результатів численних психологічних досліджень процесу індивідуального психологічного консультування показує, що ефективність процесу можна оцінити за такими критеріями, як: наявність позитивних зрушень у житті клієнта за межами психологічного консультування;

суб'єктивне задоволення клієнта, що можна визначити також за показниками тестування або анкетування клієнта; точка зору психолога-консультанта [7; 9].

При цьому, як зазначає М. Станіславська, визначення ефективності психологічного консультування за точкою зору психолога-консультанта не є дуже вдалим, бо передбачає виключення з даного процесу клієнта, для якого подібний аналіз результатів психологічного консультування може сприяти, на погляд дослідниці, подальшому особистісному росту [15, с. 54].

Отже, поділяючи думки науковців М. Бендюкова, Л. Карамушки, Н. Коломінського, І. Малкіної-Пих, Р. Немова та інших, дослідниця М. Станіславська пропонує визначення рівня задоволення від процесу психологічного консультування за допомогою анкетування клієнта після завершення сеансу [15, с. 54].

Критерієм ефективності психологічного консультування, на думку Г. Абрамової, є поява в іншій людини (клієнта) нових переживань з приводу своєї проблеми. Отже, кожна психолого-педагогічна консультація студентам вищого навчального закладу покликана сприяти їхньому особистісному та професійному розвитку, спонукати їх до ефективного вирішення проблем психологічного чи поведінкового характеру [13, с. 229].

Висновки. Отже, індивідуальне психологічне консультування є видом спеціально організованого спілкування, в процесі якого психолог допомагає студенту актуалізувати додаткові сили і здібності, щоб знайти вихід із складних для нього обставин. Ефективність його залежить від дотримання етапності та принципів здійснення консультативного процесу взаємодії між психологом-консультантом та студентом, і визначається успішністю вирішення останнім

поставлених цілей та завдань, розв'язання проблеми, з якою звертався за допомогою.

Перспективним напрямом подальших досліджень визначено практичне вивчення психологічних особливостей індивідуального консультування студентів у роботі працівників психологічної служби ВНЗ та з'ясування ефективності надання їм допомоги у вирішенні проблем особистісного зростання й розвитку.

Література

1. Александрова О. Г. Особенности организации работы психологической службы высшего учебного заведения / О. Г. Александрова, Г. О. Ковальська, Г. О. Діденко // Научный вестник Херсонского государственного университета. Сер.: Психологические науки. – 2013. – Вып. 1. – С. 28–31.
2. Буяльська Т. Б. Работа кураторов академических групп в высшем учебном заведении : Методический пособие / Т. Б. Буяльська, М. Д. Прищак, Л. А. Мацко. – Винница : ВНТУ, 2010. – 154 с.
3. Васьківська С. В. Основы психологического консультирования : учебное пособие / С. В. Васьківська. – К. : Четверта хвиля, 2004. – 256 с.
4. Горянина В. А. Психологические предпосылки непродуктивного стиля межличностного взаимодействия / В. А. Горянина // Психологический журнал. – 1997. – № 6. – С. 73–83.
5. Карандашев В. Н. Психология: введение в профессию : учебное пособие / В. Н. Карандашев. – 5-е изд., стереотип. – Москва : Академия, 2009. – 336 с.
6. Клиническая психология : учебник / под ред. Б. Д. Карвасарского. – СПб. : Питер, 2004. – 960 с.
7. Малкина-Пых И. Г. Справочник практического психолога / И. Г. Малкина-Пых. – М. : Эксмо, 2010. – 848 с.

8. Мельничук С. К. Особливості проведення психологічного консультування та корекції впевненості в собі / С. К. Мельничук // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – 2012. – Вип. 9. – С. 191–196.
9. Немов Р. С. Основы психологического консультирования / Р. С. Немов. – М. : ВЛАДОС, 2006. – 394 с.
10. Основы практичної психології / В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко. – К. : Либідь, 2001. – 534 с.
11. Панок В. Г. Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти) / В. Г. Панок, В. Д. Острова. – К. : Освіта України, 2010. – 230 с.
12. Підготовка студентів до прийняття стратегічних життєвих рішень: методичні рекомендації / уклад.: Я. В. Козачок, Л. В. Помиткіна. – К. : НАУ, 2015. – 36 с.
13. Пляка Л. В. Теоретичні аспекти психолого-педагогічної консультації як одного з видів психологічної допомоги студентам вищого навчального закладу / Л. В. Пляка // Вісник Харківського національного університету. Серія «Психологія». – 2012. – Вип. № 1009. – С. 226–229.
14. Редько С. Психологічні умови реалізації програми розвитку управлінських здібностей у студентів в умовах навчального процесу економічного ВУЗу [Електронний ресурс] / С. Редько. – Режим доступу : http://elibrary.kubg.edu.ua/7390/1/S_Redko_ZK_IS.doc
15. Станіславська М. В. Поетапна модель процесу індивідуального психологічного консультування особистості як суб'єкта вибору організаційної культури майбутнього місця роботи / М. В.

Станіславська // Актуальні проблеми психології. – 2014. – Т. 1. – Вип. 41. – С. 51–55.

References:

1. Aleksandrova O. G. Osoblivosti organizacii robotu psuhologichnoi slugbu vuvogo navchal'nogo zakladu [Peculiarities of psychological service of higher education institution] / O. G. Alexandrova, G. O. Kowalska, G. O. Didenko // Naukovuy visnik Xersons'kogo derzavnogo universitetu. Seriya: Psuhologichni nauku [The series: Psychological Science]. – 2013. – Vup. 1. – P. 28–31. (ukr)
2. Buyal'ska T. B. Robota kuratoriv akademichnuh grup u vuwomu navchal'nomu zakladi: Metoduchnuy posibnuk [Work of curators of academic groups in higher education: Toolkit] / T. B. Buyal'skif, M. D. Pryschak, L. A Matsko. – Vinnitsa : VNTU, 2010. – 154 p. (ukr)
3. Vaskivska S. V. Osnovu psuhologichnogo konsul'tuvannya: navchal'nyy posibnuk [Fundamentals of psychological counseling, tutorial] / S. V. Vaskivska. – K. : Chetverta xvulya [The Fourth Wave], 2004. – 256 p. (ukr)
4. Horyanina V. A. Psihologicheskie predposulki neproduktivnogo stilya meglichosnogo vzaimodeystviya [Psychological reasons of unproductive interaction in interpersonal interaction's style] / V. A. Horyanina // Psihologicheskiy gurnal [Psychological journal]. – 1997. – № 6. – P. 73–83. (rus).
5. Karandashev V. N. Psihologiya: vvedenie v profesiyu: uchebnoe posobie [Psychology: Introduction to profession: tutorial] / V. N. Karandashev. – 5-e izd., stereotip. – Moskva: Academiya, 2009. – 336 p. (rus).
6. Klinicheskaya psixologiya [Clinical Psychology: tutorial] / pod.red. B. D. Karvasarskogo. – SPb. : Piter, 2004. – 960 p. (rus).

7. Malkina-Pykh I. G. Spravochnik prakticheskogo psixologa [Directory Almost Psychologist] / I. G. Malkina-Pykh. – Moskva: Eksmo, 2010. – 848 p. (rus).
8. Melnychuk S. K. Osoblivosti provedennya psuhologichnogo konsul'tuvannya ta korekcii vpevnenosti v sobi [Features of psychological counseling and correction of confidence] / S. K. Melnychuk // Mignarodnuy naukovuy forum: sociologiya, psuhologiya, pedagogika, menedgment [International Scientific Forum: sociology, psychology, pedagogy, and management]. – 2012. – Vup. 9. – P. 191–196. (ukr)
9. Nemov R.S. Osnovu psihologicheskogo konsul'tirovaniya [Fundamentals psychological counseling] / R. S. Nemov. – Moskva : VLADOS, 2006. – 394 p(rus).
10. Osnovu praktuchnoi psuhologii [Fundamentals of Applied Psychology] / V. Panok, N. Chepeleva, T. Titarenko. – K. : Lybid', 2001. – 534 p. (ukr)
11. Panok V. G. Psuhologichna slujba vuwogo navchal'nogo zakladu [Psychological service higher education institution (organizational and methodological aspects)] / V. G. Panok, V. D. Ostrova. – K.: Osvita Ukrainu, 2010. – 230 p. (ukr)
12. Pidgotovka studentiv do prunyattya guttevuh riwen': metoduchni rekomendacii [Prepare students to make strategic life decisions: methodological recommendations] / uklad: Y. V. Kozachok, L. V. Pomytkina. – K. : NAU, 2015. – 36 p. (ukr)
13. Plyaka L. V. Teoretuchni aspektu psuhologo-pedagogichnos konsul'tacii yak odnogo z vudiv psuhologichnoi dopomogu studentam vuwogo navchal'nogo zakladu [Theoretical aspects of psychological and educational counseling as one of the kinds of psychological assistance to students of higher educational institution] / L. V. Plyaka // Visnuk

- Kharkivskogo naci­sl'nogo universitetu. Seriya «Psihologiya» [The series «Psychology»]. – 2012. – Vup. № 1009. – P. 226–229. (ukr)
14. Redko S. Psihologichni umovu realizacii programu rozvutku upravlins'kuh zdibnostey y studentiv v umovah navchal'nogo procesu ekonomichnogo VYZy [Psychological conditions of development program management abilities of students in the educational process of Economic University] [Elektronuy resurs] / S. Redko. – Regum dostupu : http://elibrary.kubg.edu.ua/7390/_1/_S_Redko_ZK_IS.doc. (ukr)
 15. Stanislavska M. V. Poetapna model' procesu s­nduvidyal'nogo psihologichnogo konsul'tuvanya osobustosti yak sybje'kta vubory maybutn'ogo miscya robotu [Staged model of individual counseling individual as a subject choice of organizational culture of the future job] / M. V. Stanislavska // Actual'ni problemu psihologii [Actual problems of psychology]. – 2014. – T. 1. – Vup. 41. – P. 51–55. (ukr)

Абрамян Н.Д.

Психологические особенности индивидуального консультирования студентов В ВУЗЕ

Аннотация. В статье освещаются проблемы индивидуального психологического консультирования студентов во время их обучения в Вузе, которое определяется как один из основных видов оказания психологической помощи студентам в осознании проблем и поиска путей и способов их решения. Раскрываются потребности студентов в получении консультативной помощи, определяется круг проблем, с которыми сталкиваются студенты на этапе профессиональной подготовки в Вузе.

Указываются цели и задачи индивидуального психологического консультирования студентов, уточняются

принципы оказания консультативной помощи в работе психологической службы Вуза с ними. Раскрывается этапность консультативного процесса (подготовительный этап, этап настройки, начало интервью, диагностический этап, рекомендательный этап или коррекционное влияние, контрольный этап), указаны критерии эффективности индивидуального психологического консультирования студентов (наличие положительных сдвигов в жизни студента за пределами психологического консультирования, субъективное удовлетворение студента, точка зрения психолога-консультанта).

Ключевые слова: студент, психологическое консультирование, индивидуальное консультирование, клиент, психолог-консультант, психологическая служба вуза, этапы индивидуального психологического консультирования, эффективность психологического индивидуального консультирования студента.

Abrahamyan N.D.

Psychological features individual counseling to students in high school

Summary. The article is devoted to highlighting the problems of individual counseling students during their studies at the university, which is defined as one of the main psychological assistance to students in recognizing problems and find ways and means to address them. Disclosed student needs to obtain advice, outlines a range of difficulties and problems faced by students under professional training in universities.

Identifies the goals and objectives of individual counseling students, specifies principles providing advice on university psychological service work with them. An phasing consultative process (preparation stage, setting the beginning of the interview, the diagnostic stage, or stage of recommendation correctional influence, control stage), defines performance criteria for individual counseling of students (the presence of positive change

in the lives of students outside counseling, sub 'subjective satisfaction of the student viewpoint clinical psychologist).

Keywords: student, counseling, individual counseling, client, consulting psychologist, psychological service institutions, individual counseling stages, the effectiveness of psychological counseling individual students.